

קינוי יהוה, והוא מקום מושבו של אחא הנידון. העربים שינו את השם יהודה, וסדרכם קראו לו לוי שבמקומםنبي יהודה. לענייננו כאן אין צורך לעמוד על מקורו של השם ועל הדרכם בה תגלגלו לסבירה זו⁶⁾. אם תתקבל השערה זו, הרי מקום זה ששמו היה יהוד נמצאת כחומר תחומי מלכת שומרון ובסביבתה הקרויה של הבירה.

קנישקין – קני שקין

מאת

ג. ג. טור-סיני

בבבלי שבת ס"ב ע"ב נאמר על הכתוב בעמוס ו, ו, "השותים בمزוקין": ר' אמי ור' אסי חד אמר קנישקנין (ברשותה הערוך: קנישקין) חד אמר שمزוקין כסותיהם זה זהה. ובעבדה זורה ע"ב ע"ב – ע"ג ע"א נאמר בענינו איסור יין נסך: "אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן קנישקנין (נ"א קנישקין) שרי (ופירש רש"י: לשחות בה ישראל ועובד כוכבים ביחיד) והני ملي דקדים פסק ישראל (ונמצא היין נזרק מפליו של ישראל לפניו של עכו"ם). אבל קדם פסק עובד כוכבים לא. הרבה בר רב הנא איקלע לב ריש גלותא שרא להו למשטה בקנישקנין", ايقا דאמרי רבה בר רב הונא גופיה אישתי בקנישקנין".

הביתוי קנישקנין או קנישקין, שהמילונים מנוקדים אותו קני שקןין, או קנישקין, מבואר ע"י המפרשים והמילונאים בקירוב לפי הענין, כלשון רשי' בשבת שם: "כליזוכית ארוך ולו שני פיות ויין נזרק מזה זהה", ובעבדה זורה שם: "כליזחב ויש לו שני קניין או שלשה יוצאיין מצידו ונשכין וועלין כנגדו וכשנוחנן יין בפיו מתמלאין כל הקניין ויכולין כמה בני אדם לשחות בו ביחיד וכן קורין לו קרוגל"א מפני שמוך קניין מחולות הללו" וכו'. מצד הלשון יש שהכינו כאן מלה מרכיבת, כדורי

6) בשם יקד נקרא גם יישוב אחד שבקרבת בני ברק וגת רמון (יהושע י"ט, מ"ה, ועי' גם חז"א ד', ט"ו), ובפי העربים יהודיה, ולא מן הנמנע, שכמה שמות מקומות, כגון ח'רבת יהודיה, וכיו"ב, רומנים לשמותיהם של יישובים קדומים ששמותיהם היו יהוד, יהודה. והשווה גם יהודה הירדן ביהושע י"ט, ל"ד.

רש"י, המוצא בביבטוי זה כנראה לשון "קנינים", והיו שחייפשו ביסודו השני את המספר "שנינים" (עי' במילונו של לוי) או אף לשון "שקי" (עי' יסטרוב). אבל כל עוד לא נתרבר העניין כל צורכו, קשה היה להגיע לפירוש לשוני מוסמך של הביטוי.

והנה מתוך ציורים רבים מרבבים מbabel וממצרים ידועה לנו הימן דרכו של שתיתת יין ושרר, שהיתה נהוגת בכל המזרחה הקדום, ושהתלמוד מתכוון לה בביבטוי הנידון. נהוגים היו לשותה את המשקה הגתון בכדר גדול או בקערה גדולה מתוך קנים ארוכים וכפופים, קנים של סוף או של חרס, שהושמו זוקפים לתוך הcad או הקערה, והיו מוצצים את היין בקצחו העליון, המאונך, של הקנה שם אותו המשקה בפיו של השותה. דרך זו נהגה גם בשתיית היחיד, כבציר המצרי הניתן בזיה. שבו איש צבא סורי יושב כנגד אשתו ושותה, ונער צעיר שם את קנה השתייה בפיו.

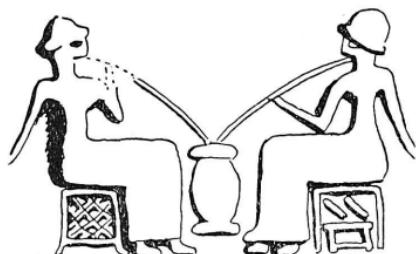
ציור 1

איש-צבא סורי עם אשתו ונערו. תמונה מימי רעמסס השני (המאה ה"ג לפנה"נ). שנמצאה בנוא אמון שבמצרים עלי-פי גרטמאן, תמונה למקרא, מס' 79.

ציורים רבים דומים מביא אופנהיים⁽¹⁾. וביהם נראהים כמה אנשים כשם יושבים מסביב לכך גדול או בקערה גדולה, וכל אחד קנה-שתיה כזו בפיו, תחוב בתוך הcad או בתוך הקערה, וכולם יחד מוצצים את היין או את השכר מקני-השתיה המושמים בפייהם. אין ספק שאלה הם אומת בני שקין, שהتلמוד מדבר עליהם. שם ארמי זה מורכב משתי מילים. קני שקין, כלומר קנים של משקים. ושקין הוא ריבוי מן שקין. המלהiska באה גם בפתחם התלמודי הידוע "חמרה למורה וטיבותא לשקיה".

A. L. Oppenheim, *On Beer and Brewing Technology in Ancient Mesopotamia*, Pl. 6-7.

⁽¹⁾ הציורים באים כאן בהסכמה.

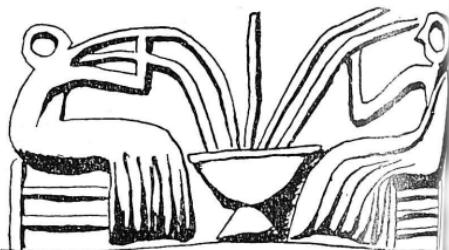
ציור 3

ציור 2

ציור 5

ציור 4

הין לבעליו והטובה למשקה (בבא קמא צ"ב ע"ב), והיא מלא שאלה מאכדית, אף הפגם התלמודי עצמו מזכיר אשור וbabel, השואלה משומורת, ושם צורתו כך היא: nadânu sha sharri ūtubbu sha shaqî; ולומר המtan של המלך, והטובה של המשקה²; והרי תואר אשורי-babel ואנברי הוא זה של רבשכה, שר המשקים, שנשלח בפקודת סנהריב מלך אשור אל חזקיה מלך יהודה (מלכים ב', יח, יז וכיו'; ישעה לו, ב' וכו'). אין ספק שהbijוי הארמי "קני שקין" בשימושו זה גם הוא נולדacadית, בצורה ūtubbu sha shaqî = קנה המשקה.

ולא קשה להכיר על פי תМОנות אלו את דיקוק ההלכה בעניין קני שקין אלו, הנזכרים אחרי גישתה ובן גישתה, שהם דומים להם בנסיבותם (בשים ושם³).

(2) הפגם הובא לאחרונה בספרו של י. פֶּלְפָּן, ספר משלים אשור וbabel (חל א' ב' עמ' 146, ושם ניחן לו פירוש דוחוק. על פירושו הנכון של הפגם ועל דמיונו אל דבר תלמוד עמץ ידיד געורני פרופ'. י. נ. אפשטיין בשנת 1906, כשהיאינו שנינו תלמידים צעירים ואניברסיטה של יינה, ולמדנו שם יחד לשון וכחוב של אשור וbabel.

(3) מר דב ירדן מעיר אותה על האפשרות לבאר על פי עזרות אלו את הביזי התלמודי "ושיט לי בקנה" במושעות: הסביר לו בדרך כלל לא כל עמל, כגון: "כל מה שעמלתי נגע שניים בא זה והושיטו לי בקנה" (בראשית ר'ה ב'), כלומר: כמשקה וזה המושיט את היין השותה בקנה, ויפה העיר.